BEN BİR KEDİYİM

Natsume Sōseki

Japonca aslından tercüme eden:
Samet Atik

ÖTÜKEN

SAMET ATİK, Temmuz 1994'te Samsun'da dünyaya geldi. Lisede yabancı dil eğitimi aldıktan sonra 2012 yılında Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümüne girdi. Burada İngilizce ve Japonca çeviri üzerine çalışmalarını sürdürürken, Frederick Burnaby'nin *At Sırtında Anadolu* adıyla dilimize çevrilen kitabını okuduktan sonra *A Ride to Khiva* adlı kitabı çevirmeye karar verdi. Daha sonra, Japonca çeviri konusunda kendisini daha yeterli hale getirebilmek için 1 yıllık öğrenci değişim programıyla Japonya'daki Osaka Üniversitesi'nde eğitim gördü.

Japon edebiyatının en önemli isimlerinden biri olarak kabul edilen Natsume Soseki'nin *Ben Bir Kediyim* adlı kitabını Türkçeye kazandıran Atik, profesyonel kariyerine medikal çevirmen olarak başlamış olsa da edebiyata olan ilgisi dolayısıyla gelecek projelerde de isminin görülebileceği tahmin ediliyor.

GİRİŞ

Ben Bir Kediyim Hakkında

Ben Bir Kediyim, 1905 yılında Japon yazar Natsume Sōseki tarafından kaleme alınmış eleştirel bir romandır. Orijinal adı *Wagahai wa Neko de Aru* olan bu eser, modernleşmekte olan Japon toplumuna yönelik bir eleştiri niteliğinde. Üstelik bu eleştiri bir kedinin gözlerinden aktarılıyor. Eserin orijinal adında geçen *Wagahai* sözcüğü, kelime anlamı olarak *Ben* anlamına gelse de yalnızca çok bilge ve saygın kişiler tarafından kullanılan bir kelime. Böylesi üst düzey bir kelimenin bir kedi tarafından kullanılıyor olması bile başlı başına bir komedi unsuruyken, kitap boyunca bu kedinin insanlara adeta yukarıdan bakan bilge bir tavrı olduğunu da hissediyoruz.

Japon-Rus savaşının yaşanmakta olduğu, Meiji restorasyonlarının sürdüğü yıllarda kapalı kalan Japon toplumunun nihayet açılım gerçekleştirdiği ve gerek ekonomik gerek kültürel anlamda Avrupa'yı yakalama gayretiyle atılımların yapıldığı bir dönemde yaşayan Natsume Sōseki, İngiltere'de iki yıl boyunca eğitim görmüş olmanın da verdiği farkındalık sayesinde, dönemdaşlarından pek çok noktada ayrılıyor.

Meiji dönemindeki Japon toplumunun orta-üst kesiminin irdelendiği *Ben Bir Kediyim* adlı eserinde, dünyayı görmüş geçirmiş, her konuya hâkim bir kedi, çevresindeki insanların ahmaklıklarından dem vuruyor. Sahibine ve sahibinin arkadaşlarına dair bu kedinin görüşleri okur nazarında toplumsal bağlama dair önemli ayrıntılara dikkat çekiyor. Örneğin hayattaki tek amacının insanlarla dalga geçmek ve gülmek için malzeme yaratmak olduğunu söyleyen Meitei adında bir karakter mevcut. Bu karakter, Japon geleneklerine uzak, Batılılaşmış bir kesimi temsil ederken tam aksi bir karakter de daha ruhani ve soyut bir kişiliğe sahip olan, geleneklerine bağlı bir kesimi temsil ediyor. Ayrıca, zengin kesimin davranışlarını ve hareket-

lerini temsil eden Kaneda adlı bir karakter de kedinin gözünden eleştirel bir bakış açısıyla okuyucuların karşısında yerini alıyor.

Karakterlerin yanı sıra irdelenmekte olan bir diğer nokta da mekân. Tokyo'nun merkezi bir yerinde yaşayan kedimizin sahibi, evinin hemen yakınındaki bir ortaokulda İngilizce öğretmeni.

Daha bir adı bile olmayan ve bir kez bile fare yakalamayan ama kendine kedi diyen bir kediden dinleyeceğiniz bu öykü, sizi alacak ve orta gelirli bir Japon ailesinin orta yerine bırakacak. Bu kediyle birlikte, ev halkının sohbetlerini, eve gelip giden misafirlerin entelektüel ve varoluşsal muhabbetlerini dinlerken sayfaların nasıl akıp gittiğini fark etmeyeceksiniz. Karakterleri tanıdıkça her birinde kendinizden birer parça bulacak ve okudukça daha fazla okumak isteyeceksiniz. Samimi bir arkadaş ortamına sahip olan Hapşuruk Bey'in karısı, hizmetçisi ve üç kızının evdeki kediye dair tutum ve davranışlarına tanıklık etmek ise ayrı bir eğlence unsuru…

Genel olarak, yalnızca çevresindeki insanları değil adını veya namını duyduğu ama hiç tanışmadığı insanlarla ve mahalledeki diğer kedilerle de dalga geçen kedimiz, ara ara spor yapıyor, fare yakalamaya çalışıyor, bira içiyor ve istediği zaman istediği yerde uyuyor. Japon toplumunu bilge ve bir o kadar da ukala bir kedinin gözlerinden incelemek için bulunmaz bir fırsat.

Ben Bir Kediyim, kitap olarak basılmadan önce, ホトトギス (*Hototogis*) dergisi tarafından 1905 yılının Ocak, Şubat, Nisan, Haziran, Temmuz ve Ekim aylarıyla 1906 yılının Ocak, Mart, Nisan, Ağustos aylarında tefrika edilmiştir. Çeviride, 筑摩書房 (Chikuma ShoBou Yayınevi) tarafından 1987 yılında gerçekleştirilen baskıyı esas aldım.

Natsume Sōseki (1867-1916) Hakkında

Natsume Sōseki, 1867 yılında Tokyo'da dünyaya geldi. Modern Japon edebiyatının en önemli yazarlarından biri olarak kabul edilen Sōseki, eserlerinde geleneksel hayattan moden bir hayata geçiş yapan bir toplumu inceler. Değişmekte olan bir toplumu kendi yargılarıyla birlikte ele alırken eleştirel ve satirik bir tutum sergiler Sōseki.

Oldukça varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş olmasına rağmen 1868 yılında Japonya'da yaşanmaya başlanan Meiji restorasyonu sonrası ailesi, varlığının büyük bir çoğunluğunu kaybetti. Ailesi tarafından istenmediğini ancak bakıcı bir aile tarafından yetiştirilmeye başladığında far-

keden Natsume, geçirdiği son derece mutsuz çocukluk nedeniyle hayatının son anlarına kadar yüreğinde derin bir yara ile yaşamak durumunda kaldı. Eserlerinde de yer yer bu karamsar ve depresif ruh halini dışa vurduğuna şahit olabiliyoruz.

Çalışkan bir yapıya sahip olduğundan, erken yaşta klasik Çincenin yanı sıra büyük bir hevesle İngilizce öğrendi. 1884 yılında Tokyo Üniversitesi'ne girdikten sonra İngiliz edebiyatı konusunda uzmanlaşmaya başladı. Üniversite hayatının ilk yıllarında, ülke son derece karmaşık bir durumdaydı. Bu yıllar içinde, İmparator Meiji ile birlikte büyük bir hızla modernleşme yolunde ilerleniyor olsa da aynı zamanda Japon milliyetçiliği de yükselişteydi. Japon vatandaşı olmakla beraber Batılılaşmanın da büyük bir destekçisi olan Natsume, kendisini iki akımın ortasında buldu. İngilizce öğrenmeye o kadar hevesliydi ki akıcı bir şekilde okuyup yazabilir bir hale gelmesi hiç uzun sürmedi. Öldüğü sırada kütüphanesinde yüzlerce İngilizce kitap bulunuyordu.

1893 yılında Tokyo Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra yedi yıl boyunca çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. 1900 yılında devlet bursu ile İngiltere'de iki yıllık bir eğitim hakkı kazanan Natsume bu fırsatı kaçırmadı. Ancak aldığı burs, İngiltere'de rahat bir şekilde yaşaması için yeterli değildi. Yabancı bir ülkede yoksul ve yalnız bir şekilde yaşamak zorunda kaldığından, ileriki yaşamında da kendisini etkileyecek sarsıcı bir depresyona girdi. İngiltere'de sosyalleşme fırsatı bulamamış olmanın da etkisiyle tüm zamanını Batı klasiklerini incelemeye adadı. Alman, Fransız, Rus ve İngiliz klasik edebiyatına hâkim oldu. Japonya'ya 1903 yılında geri döndükten sonra kafasında son derece net ve olgun bir fikir vardı. Bu fikir şöyle açıklanabilir: Modernleşen Rus toplumu incelendiğinde, Rus olmayan her şeyin büyük bir hayranlıkla karşılandığı ve Rus olan her şeyin (Rus dili, edebiyatı, kültürü ve gelenekleri) köylülere yakıştırıldığı, toplumun üst kesimleri tarafından asla benimsenmediği bir ortam hâkimdi. Rus toplumundaki bu eğilimi gören Natsume, bu durumun tam tersine kendi ülkesinde tanık oldu. Batılı ve yabancı olan her şeye karşı bir olumsuz tutumun hâkim olduğu ve Japon milliyetçiliğinin zirvede olduğu kendi toplumunda, bu iki eğilim arasında rasyonel ve kalıcı değer oluşturabilecek bir yol izlemeye karar verdi. İngilitere'de yaşadığı süre boyunca Batı medeniyetinin abartıldığı kadar yüce bir şey olmadığını yine de kalkınma yolunda ihtiyaç duyulacak birtakım adımlar için takip edilmesi, ancak birebir taklit edilmemesi gerektiği kanısına vardı. Batı medeniyetine dair duyulan hayranlık veya nefret hislerinin

Japon toplumuna bir fayda sağlayacağını düşünmüyordu. Sōseki, bu sebeple, ülkesinin geleneklerine dayanan, kalıcı değer üretmeye yönelik bir şeyler ortaya koymak amacına kendisini hasretti.

Ülkesine döndükten sonra Tokyo Üniversitesi'nde İngilizce eğitimi vermeye başladı. Aldığı bursun karşılığı olarak burada en az 4 yıl boyunca eğitim vermesi gerekmekteydi. Kendisi bu durumdan hiç memnun olmasa da görev süresi bitene kadar öğretmenliğe devam etti. Elinizde bulunan bu eseri 1905 yılında kaleme aldı. Yazdığı ilk roman olarak da ayrı bir öneme sahip olan bu eser, zihnindeki bu düşünceleri kâğıda aktarma konusunda gerçek anlamda bir aracı oldu. Batılılaşan ve modernleşme yolunda ilerleyen Japon toplumunda, geleneksel yollardan ayrılmak isteyenler ile Batılılaşmak isteyen kişileri birlikte portreleyen Natsume'nin, bu insanların yaşam tarzlarını okurlarına bir kedinin penceresinden aktarıyor olması ise ayrıca dikkate değer bir nokta. *Ben Bir Kediyim* adlı eserinin popülerlik kazanması ve herkesçe okunur olması hiç de uzun sürmedi. Aynı zamanda Rus-Japon savaşının en kızgın olduğu zamanlarda yayımlanan bu eserde, o yıllardaki Japon toplumunun bu savaşa dair düşüncelerini de kedinin gözünden görebilmemiz mümkün. Kendisine bir isim bile verilmeyen bu kedinin sahibinin ise Sōseki'ye olan benzerliği dikkate değer bir nokta. Mide rahatsızlığı çekmekte olan Sōseki, bu eserdeki kedinin sahibini de mide rahatsızlığı çeken bir İngilizce öğretmeni olarak resmediyor. Kedi karakterinin, bu öğretmeni sürekli alaya alması, söylediği her şeyle ve yaptığı tüm davranışlarla dalga geçmesi, Sōseki'nin bir anlamda kendisi ile alay etmesi olarak yorumlanabilir.

Sōseki, *Ben Bir Kediyim*'in yayımlanmasından bir sene sonra, 1906 yılında *Botchan* adlı eserini tamamladı. Japonya'nın güney bölgelerinde bir lisede öğretmenlik yapmak üzere Tokyo'dan ayrılan genç bir adamın öyküsünü anlattığı bu eserde de yazarın hayatından izlere rastlamak mümkün. Daha sonra *Kusamakura* (1906), *Nowaki* (1907), *Sanshiro* (1908), *Sorekara* (1909), *Mon* (1910), *Kojin* (1912) *ve Kokoro* (1914) adlı eserleri yayımlandı. 1916 yılında hayatını kaybetmeden bir yıl önce *Michikusa* (1915) adlı eseri de piyasaya çıktı. Otobiyografi niteliğinde olan bu son eseri, yazar hakkında daha derin bilgi sahibi olmak isteyenler için önemli bir kaynak. Hayata dair hissettiği tüm olumsuz görüşleri ve depresif yaşamını bu kitapta kaleme alan Sōseki, eserdeki ana karakter yoluyla aşkı, ihaneti, reddedilmeyi ve sadakati işledi.

1915 yılından itibaren giderek götüleşen ülseri nedeniyle hayata veda etmeden evvel son bir kitap yazmaktaydı. *Meian* adını verdiği bu eserinde de modern dünyanın benmerkezci kişiliklerine dair yaptığı derinlemesine bir analiz söz konusuydu ancak eseri tamamlayamadan aramızdan ayrıldı.

Japon edebiyatının en önemli yazarlarından biri olan Natsume Sōseki, eski Çin edebiyatına hâkim olduğu kadar İngilizceye ve Batı edebiyatına da hâkim olan nadide bir kişiydi. Değişmekte olan bir toplumun ortasında dünyaya geldiğinden, geleceğe dair endişeli bir yaşam sürdü. Ömrü boyunca yakasını bırakmayan ülser hastalığı yüzünden erken denilebilecek bir yaşta (49) ölene dek pek çok esere imza attı. Bu eserlerin çoğunda Japon toplumuna dair bir eleştiri söz konusu. Aynı zamanda neredeyse tüm eserlerinde yazarın kendi hayat deneyiminden izler bulmak da mümkün.

Mayıs 2018, İstanbul **Samet Atik**

I. BÖLÜM

Ben bir kediyim. Adım henüz yok.

Nerede doğduğumu hatırlamıyorum. Hatırladığım tek şey kuytu bir köşede miyavlayarak ağladığım. İnsan denilen şeyi ilk orada gördüm. Hem de daha sonradan öğrendiğime göre bu gördüğüm şey, insan türleri arasındaki en gaddar tür olan Shosei'miş. Bu Shosei'ler bazen bizleri yakalayıp haşlayarak yiyor diyenler bile oldu. Lakin ben o anda tüm bunları bilmediğim için bana o kadar da korkunç gelmedi. Sadece beni avcunun içine alıp okşadığı anda derin bir şefkat hissettim. Avcunun içinde rahatlayıp Shosei'in yüzüne baktığım o an bir insanın yüzüne ilk kez baktığım andı. O sırada yüreğimden geçen tuhaf bir duygu hâlâ beni ürkütüyor. Öncelikle tüylerle dolu olması gereken o suratı bebek poposu gibi tertemizdi. Daha önce pek çok kediyle karşılaştığım oldu ama böylesi bir ucubeyle ilk kez karşı karşıya geliyordum. Dahası suratının ortasında kocaman bir tepe vardı. Bu tepenin deliklerinden ara ara anlam veremediğim dumanlar çıkarıyordu. Bu çıkan duman beni boğacak gibi olmuştu ama geçen gün öğrendiğime göre bu duman, insanların solumayı çok sevdiği sigara denilen şeyden kaynaklanıyormuş.

Bu Shosei'in avcunun ortasında hoş duygular eşliğinde bir müddet oturdum fakat, kısa bir süre sonra müthiş bir hızla hareket etmeye başladı. Bu tuhaf yaratık mı hareket ediyordu yoksa sadece ben mi sallanıyordum, pek emin değilim. Bir anda midem irkildi. Artık hiçbir şey yapamayacağımı anladığım zaman kendimi salıverdim ve gözlerimden ateşler çıkıyormuş gibi hissettim. Hafızam o ana kadar olanları saklıyor ama o andan sonra neler olduğunu ne kadar çabalasam da hatırlayamıyorum.

Birdenbire kendime geldiğimde Shosei ortalıkta yoktu. Onlarca kardeşim vardı ama hiçbiri görünürde yoktu. Öz annem bile suretini benden gizliyordu. Bu da yetmezmiş gibi, daha önce hiç olmadığım,

parlak mı parlak bir yerdeydim. Gözümün feri artık kendine ihtiyaç kalmadığını sanacaktı neredeyse. Nereden bakarsam bakayım garip bir durumdu. Yavaşça ayağa kalkıp şöyle bir çevreyi kolaçan edeyim derken müthiş bir acı hissettim. Demek ki ben avcun içinden hızla çalılığa bırakılmış olmalıyım.

Biraz kendimi toparlayıp çalılıktan kafamı uzatınca büyükçe bir göl gördüm. Gölün kenarına oturup ne yapmalı diye düşünmeye koyuldum. Tamam budur diyebileceğim bir fikre varabilmiş değilim. Biraz bekleyip tekrar miyavlayarak ağlasam Shosei yine beni almaya gelir mi acaba diye düşündüm. 'Miyav miyav' diye bir denedim ama ne gelen vardı ne giden. O esnada gölün üstünde hafif bir yel esiyordu ve güneş batmak üzereydi. Karnım zil çalıyordu. Ağlamak istesem de sesim çıkmıyordu. Elden ne gelir. Ne olursa olsun bir şeyler yiyeyim artık diyerek ayağa kalkıp gölün etrafında yavaşça yürümeye koyuldum. Yaşadığım bu fevkalade acıyı görmezden gelip binbir güçlükle inceden insan kokusu aldığım tarafa doğru, yola yöneldim. Yol kenarında gördüğüm tahta fraktideki bir çatlaktan içeri sızdım. Bu fraktideki çatlak olmasaydı ben belki de yol kenarında bir yerde açlıktan ölmüş olurdum. Hele bir içeri gireyim de sonrasını düşünürüm diyerek kendimi içeri atıvermem tamamen talihin bir eseriydi şüphesiz. Bu çatlağı bugüne kadar komşu kedi Tekir'i ziyarete gelirken kullanıyordum. Şimdi buradan içeri sızdım ama bundan sonra ne yapmam gerektiği hakkında hiçbir fikrim yoktu. Bu esnada hava bir hayli kararmıştı, benim de karnım iyice acıktı. Hava soğumuştu ve yağmur çiselemeye başlamıştı. Daha fazla zaman kaybetmeden evin içine girmem gerekiyordu. Bir an önce aydınlık ve sıcak bir yere gitsem iyi olacak dedim. Şimdi düşününce o an fark etmemiş olmalıyım çünkü zaten evin içindeydim. Artık evin içinde olduğuma göre Shosei'den başka insanları da daha yakından inceleme fırsatını yakalamıştım. İlk karşılaştığım insan Ossan oldu. Bu yaratık Shosei'den de gaddar çıktı. Beni görür görmez ensemden yakaladığı gibi evin dışına atıverdi. Daha fazla dayanamayacağım diyerek kendimi yere bıraktım ve gözlerimi kapayıp gerisini talihime havale ettim. Gel gör ki karnımda çalan ziller ve dışarının soğukluğuna daha fazla dayanamadım. Ossan'ın boş bir anını bekledikten sonra tekrar tırmanıp mutfağa girdim. Ama tekrar dışarı atılmam pek uzun sürmedi. Dışarı atılmamı takiben, tekrar ve tekrar mutfağa

tırmandım ama nafile. Her seferinde yine kendimi kapının önünde buluyordum. Beni sürekli dışarı atmasından mütevellit bu Ossan denilen yaratıktan iyice huylanır olmuştum. Geçen seferki teşebbüsümün meyvesi olarak bu kadının kekini araklamayı başardığım için durumu berabere sayıyorum. Beni dışarı atmaya çalıştığı o son seferde evin beyefendisi bu patırtının sebebini anlamak için yanımıza geldi. Belli ki bu kadın, evin hizmetçisiydi. Kadın beni ensemden tutarak efendisine gösterirken bu başıboş küçük kedi kaç kez dışarı atılırsa atılsın bir şekilde tırmanıp mutfağa dadanıyor dediğini duydum. Efendi de burnunun altındaki siyah tüyleri sıvazlayarak bir süre suratıma baktı. 'Öyleyse bırak evde kalsın' dediği gibi tekrar arka odaya yöneldi. Bu adam az konuşan bir insana benziyordu. Kadın rahatsız olmuş gibi bir ifadeyle beni mutfağa fırlattı. Ben de böylece bu evi kendi yuvam belledim.

Bu beyefendiyle çok nadir karşılaşıyoruz. Mesleğinin öğretmenlik olduğunu duydum. Okuldan gelir gelmez kendini çalışma odasına kapatırdı ve pek dışarı çıkmazdı. Evdeki diğer kişiler onun çok çalışkan birisi olduğunu sanıyordu. Kendisi de öyleymiş gibi davranıyordu. Mamafih hiç de öyle çalışkan biri değildi. Ben bazen onun odasına gizlice girip bakıyordum. Çok sefer onu öğle uykusunda yakaladım. Bazen, okuyayım diye aldığı kitabın üstüne salyalarını akıtarak uyuduğunu da görüyordum. Midesi zayıf, teni solgundu. Cılız bedeni cansızlığını dışa vuruyordu. Buna karşın iştahı kuvvetliydi. Kurtlar gibi yiyordu. Yedikten sonra midesi için *Taka diastase* ilacını alırdı ve sonra da kitabını açardı. İki üç sayfa okuduktan sonra uyuklamaya başlardı. Salyalarını sayfalara bulaştırarak. Bu efendinin akşam rutini bu şekildeydi. Ben bir kedi olduğum için ara ara düşünme fırsatım oluyor. Öğretmenlik gerçekten de rahat bir meslek. İnsan olarak doğarsanız kesin öğretmen olmalısınız. Hem bu kadar fazla uyuyup hem de öğretmen kalabilmek mümkün. O kadar kolay bir meslek ki kediler bile yapabilir. Gelgelelim bunu bizim efendiye soracak olsanız ona göre öğretmenlik dünyadaki en zor meslektir. Zira arkadaşlarının her gelişinde onlara mesleğinin zorlukları konusunda dert yanıyordu.

Bu eve yeni geldiğim zamanlarda bu efendi dışındaki herkes beni görmezden geliyordu. Evde nereye gidersem gideyim ben yokmuşum gibi davranıyorlardı. Beni fark etmediklerini düşünmemin en büyük

sebebi ise bana hâlâ isim takmamış olmalarıdır. Ben de elimden bir şey gelmediği için mümkün olduğunca beni eve kabul eden efendinin yakınlarında dolanmaya gayret gösteriyorum. Sabahları efendi, gazetesini okurken mutlaka dizine otururum. Öğlen uykusu sırasında ise mutlaka sırtına çıkarım. Bunları efendiyi çok sevdiğim için değil, gidecek başka hiç kimsem olmadığı için yapıyordum. Bunlara ilaveten, bazı deneyimlerimden yola çıkarak, sabahları sıcacık olan haşlanmış pilav tenceresinin üstünde, akşamları ise masa altı sobasının yanında uyumayı, havanın iyi olduğu günlerde ise verandaya çıkmayı alışkanlık haline getirdim. Gelgelelim bana kendimi en çok iyi hissettiren şey geceleri çocukların yataklarına sıvışıp onlarla birlikte uyumaktı. İki tane çocuk vardı; birisi 5 diğeri 3 yaşındaydı. Aynı yatağı paylaştıkları kendilerine ait bir odaları vardı. Aralarına kendimi sokuşturacak bir boşluk mutlaka bulurdum. Lakin, kör talih eseri çocuklardan biri uyanacak olursa başım büyük belaya girmiş demekti. Çocuklar çok bela yaratıklardı. 'Kedi geldi, kedi geldi' diye gecenin bir yarısı bağırarak ağlıyorlardı da o yüzden. Bu sesle de midesi zayıf ve hassas olan efendi zaten hafif olan uykusundan hemen uyanıp yan odadan koşarak gelirdi. Gecenin sabahında da efendi benim popomu tahta cetvelle bir güzel pataklardı.

Bu insan denilen varlıklarla bir arada yaşamaya başladığımdan beri onları gözlemleyebildiğim kadar gözlemledim ve onların bencil yaratıklar olduğu çıkarımına vardım. Özellikle o çocuklar tam birer felaketti. Kafalarına estiği zaman beni kâh baş aşağı çeviriyor kâh başıma poşet geçiriyor kâh fırlatıyorlardı. Bazen de beni tencereye kapatıyorlardı. Bu da yetmezmiş gibi ben, ufacık bir karşı saldırı yapmaya kalkışsam tüm ev halkı beni kovalayıp üstüme çullanıyordu. Daha geçen gün, odadaki kilimde tırnaklarımı eğeliyordum ki hizmetçi kadın anlam veremediğim şekilde bir anda küplere bindi ve beni odadan dışarı attı. O günden sonra beni kilim olan odalara almak istemiyor. Mutfaktaki ahşap zeminde titriyor olduğumu görse bile beni içeri almıyor. Karşı tarafta yaşayan ve benim çok saygı duyduğum birisi olan Kartopu da beni her gördüğünde insanlar kadar kalpsiz bir yaratık görmediğini söylüyordu. Geçen gün nurtopu gibi dört tatlı yavru doğurdu. Ama üç gün sonra evin Shosei'i dördünü de alıp arka bahçedeki gölün oraya bırakıp gelmiş. Kartopu bana bunları gözyaşları içinde baştan sona kadar anlattı. Biz

kedi ırkı olarak aile şefkati ve sevgisini tamamen kaybetmek istemiyorsak bu insan ırkıyla savaşmalı ve hepsinin köküne kibrit suyu dökmeliyiz diyordu. Bu bana son derece makul bir öneri gibi geldi. Komşu kedi Tekir de zaten insanların mülkiyet hakkı kavramından habersiz olduğundan yakınıyordu. Biz kedi ırkı arasında herkes bilir ki ister kurutulmuş sardalyanın kafası olsun ister has kefalin göbeği, bir yemeği ilk gören kedi onu yeme hakkına sahiptir. Şayet bu kaide ihlal edilirse kişi şiddet gösterme hakkına sahiptir. İnsanlar ise bu mülkiyet hakkından haberleri yokmuşçasına, ne zaman yiyecek güzel bir şeyler yakalasak hemen yanımızda bitip onu elimizden alıyorlar. Saf güçlerine güvenerek, bizim olanı bizden çalıyorlar. Kartopu, bir asker ailesinin evinde kalıyor, Tekir'in efendisi ise bir avukat. Gel gör ki ben bir öğretmenin evinde kaldığım için meseleyi daha az ciddiye alıyorum. Nerede akşam orada sabah tarzı bir hayat benim için uygun. Her ne kadar insan da olsalar gün gelecek hepsi ortadan kalkacak. Biz de sabırla arkamıza yaslanıp Kedilerin Şafağı'nı beklesek yeter diye düşünüyorum.

Bencillik deyince aklıma geldi de benim efendimin de bencillik sevdası uğruna yaptığı bir hatayı anlatayım. Bu efendi hiçbir şeyde hiç kimseyi yenebilen biri değildir ama yine de her şeye el atmak ister. Haiku yazmaya girişmeler, yeni tarz şiir girişimlerini *Myojo*[*] dergisine göndermeler, yazım hatalarıyla dolu İngilizce makaleler yazmalar, kafası esince okçuluk idmanı yapmalar, Noh oyununun sözleri için özel ders almalar, bazen de kemanı eline alıp kulak tırmalayan sesler çıkarıp ortalığı ayağa kaldırmalar gibi sayısız işe girişmiştir ama ne yazık ki bunların hiç birinde ustalığa erişebilmiş değil. Fevkalade azimli ama aynı zamanda hazımsız bir insan. Tuvaletteyken şarkı söylediği için "Tuvalet Ustası" lakabını kazandı ama hiç mi hiç oralı olmadı. Hâlâ daha tuvaletteyen "Ben Taira no Munemori'yim" diye şarkı söylediğini duyabiliyorduk. Biz de ev halkı olarak onun bu ufak garipliklerine takılmak için "Geliyor yine Munemori" diyorduk. Ben bu eve yerleştikten yaklaşık bir ay sonra, bir ödeme gününde efendi elinde koca bir paketle eve geldi. Ne aldı acaba diye düşünürken içinden fırçalarıyla ve Whatman diye özel bir kâğıdıyla birlikte suluboya seti çıktı. Bana öyle geliyordu ki bu şarkı

* Aydınlık Yıldız -çn.

söyleme ve Haiku yazma fasılları bu suluboya setiyle birlikte son buluyordu. Elbette ertesi günden itibaren hemen hemen her gün ve uzunca bir süre boyunca öğle uykusu bile yapmaksızın kendisini resme adadı. Gel gör ki çizdiği resmi kime gösterirse göstersin, ne olduğu anlaşılamayacak kadar şekilsiz şeylerden ibaretti yaptığı. Muhtemelen kendisi de pek düşünmedi ne yaptığı hakkında. Günlerden bir gün güzel sanatlar okuyan bir arkadaşı geldiğinde şöyle konuştuklarını duydum:

"Ne kadar zor olduğunu biliyor musun? İnsanlar çizerken onları izleyince göze kolay görünür ama fırçayı bir eline alıp çizmeye kalkınca ne kadar zor olduğunu anlarsın," dedi efendim. Bence de son derece doğru bir sözdü.

Arkadaşı da altın çerçeveli gözlüğünün üstünden efendime bakarak "Öyle ilk seferinde ustaca çizmen beklenemez zaten. Özellikle iç mekanda sâfi hayal gücüyle resim çizmeni kimse bekleyemez. Eski, ünlü bir İtalyan ressam olan Andrea del Sarto'nun da dediği gibi 'Resim çizmek istiyorsan doğayı olduğu gibi yansıtmalısın.' Göklerde yıldızlar, yerde ıslak çimler. Kuşlar uçuyor. Koşuşturuyor hayvanlar. Gölün birinde Japon balıkları yüzüyor. Yaşlı bir ağacın tepesinde ise kışın kara kargaları tünemiş. Doğanın kendisi zaten yaşayan bir tablo. Sen de manzara tablosu çizmek istiyorsan doğayı bu şekilde yansıtmalısın."

"Ooo, Andrea del Sarto öyle bir şey söylemiş mi? Hiç bilmiyordum. Aynen bence de öyle. Katılıyorum," derken efendimin suratında umarsız bir his yakaladım. Altın çerçeveli gözlüğün ardında ise küçümseyici bir gülümseme gözümden kaçmadı.

Ertesi gün ben verandada harikulade bir şekerlemenin ortasındayken efendim çalışma odasından kendisinden hiç beklenmedik şekilde dışarı fırlayıp arkamda bir şeyler yapmaya başladı. Neler olduğunu görmek için gözümü hafifçe aralayıp efendime bir göz attım. İçindeki Andrea del Sarto'yu dışarı çıkarmaya uğraşıyor gibiydi. Vaziyeti görünce atmak üzere olduğum kahkayı zor tuttum. Arkadaşının söyledikleriyle gaza gelen efendim doğayı yansıtmaya benden başlamıştı. Bense yeteri kadar uyumuştum ve esnemekten kendimi alıkoyamıyordum. Fakat mademki efendim gayret ederek fırçayı eline alıp çizmeye koyulmuş, bana da öylece oturmak ve sabırla beklemek düşer dedim. Dış hatlarımı çizmeyi bitirmesiyle

birlikte yüzümü çizmeye koyuldu. İtiraf edeyim, benden hiçbir zaman muazzam bir sanat eseri olmaz. Gerek sırtımın tüyleri olsun, gerek yüzümün hatları veya vücudumun şekli, hiçbir şekilde diğer kedilere üstün geleceğimi sanmıyorum. Gelgelelim, ne kadar çirkin olursam olayım efendimin çizdiği o tuhaf şeyle uzaktan yakından alakam yok. Bir kere rengi farklı. Benim tüylerim, Fars kedisi gibi, sarımtrak soluk grinin üstünde tekir hatları olan türden. Herkesin fikir ortaklığında bulunacağı tek konunun bu olduğunu sanıyorum. Diğer yandan efendimin çizdiği şekle bakınca; sarı da değil siyah da, ne koyu kahve ne de gri, ne de bu renklerin karışımı. Bu, renklerden biri değil de başka türlü tanımlayamayacağım bir renk. Bundan daha garip olanıysa gözleminin olmayışı. Ne de olsa uyuyorum diye doğayı yansıtırken bu yolu tercih etmiş olabilir ama göze benzeyen bir yer bile yok. Uyuyan bir kediyi mi yoksa kör bir kediyi mi çizdiği hiç belli olmuyor. Burada Andrea del Sarto'nun bile faydası olmayacağını içten içe düşünmekten kendimi alıkoyamadım. Diğer yandan efendimin çabasına da saygı duyuyordum. Bir süreliğine kıpırdamadan öylece oturayım dedim ama doğanın çağrısına karşı koyamadım. Tüm kaslarım kaşınıyor. Bir dakika bile erteleme imkanımın kalmadığı bir iş olduğundan hiç elimden gelmeyerek ön ayaklarımı ileriye uzatıp, ensemi hafifçe aşağıya büküp kocaman bir esneme patlattım. Bunu yapmış bulunduğum için de artık sakince oturmama gerek kalmamıştı. Efendimin resmi de artık berbat olduğuna göre ben şöyle arka tarafa geçip küçük bir işimi yapayım diyerek adım adım oradan ayrıldım. Bunu gören efendi de hayal kırıklığı ve öfkenin karışımıyla odanın ortasında "Seni aptal kedi" diye bağırdı. Bu efendi sinirlendiğinde mutlaka aptal diye bağırmayı alışkanlık haline getirmişti. Başka bir hakaret bilmediğinden elden bir şey gelmezdi ama şu ana kadar sabır göstermiş birinin halinden anlamaksızın durup dururken aptal diye bağırmayı ona hiç yakıştıramadım. Üstelik bugüne kadar geceleri sırtına çıktığımda en ufak bir memnuniyet ifadesi gösterseydi affedebilirdim ama benim yararıma olacak bir tek şey bile yapmadığı halde sırf tuvalete kalktım diye bana aptal diye bağırmasını kendime yediremiyordum. Sözün özü şu ki, insanlar kibirleriyle kaba kuvvetlerini kullanıp kendilerini başkalarından büyük görüyorlar. İnsandan daha güçlü bir varlık çıkıp gelmedikçe ve bunları ezmedikçe bu işin sonu nereye varır bilemiyorum.

Bencillik bu miktarda olsa katlanılabilir ancak bir keresinde insanların bencilliği hakkında bundan katbekat beter bir olay kulaklarıma ilişti.

Evimin arka tarafında ufak bir çay bahçesi var. Öyle pek geniş bir bahçe değil ama uzanıp rahatça dinlenebileceğim bir nokta. Evdeki çocukların gürültüsünden rahat bir öğle uykusu çekemediğim veya can sıkıntısından karnımı doyuramadığım anlarda hep buraya gelip dünyanın dertlerini unutabiliyorum. Pastırma yazı vaktinde saat öğle 2 sularıydı, öğle yemeğini afiyetle yiyip, şöyle güzel bir uyku çektikten sonra biraz hareket edeyim diye bu çay bahçesine geldim. Çay yapraklarının diplerini birer birer koklayarak bahçenin en batı köşesindeki Japon çamı duvarına gelince solmuş beyaz çam yapraklarının üstünde uyuyan kocaman bir kedi gördüm. Kedinin ağırlığından altındaki yapraklar dümdüz olmuştu. Sanki yaklaştığımı fark etmiyordu ya da hiç umurunda değil gibiydi. Horlayarak öylece yan gelip yatıyordu. Başkalarının bahçesine öyle gizlice girip rahat rahat uyuyabilecek kadar cesur olmasına şaşırdım doğrusu. Safkan bir kara kediydi. Öğleden sonra güneşi görünmez ışıklarıyla bu kedinin sırtındaki tüyleri öyle bir okşuyordu ki kedinin yumuşacık tüylerinin arasında gözle görülmez alevler yükseliyormuş gibi görünüyordu. Vücudu 'Kediler Kralı'ymışçasına iyi hatlara sahipti. Benden en az iki kat daha büyüktü. Hayranlığım da eklenince ne olduğumu unutup bu kedinin önünde başka bir şey düşünmeden öylece durarak onu izliyordum. Pastırma yazının yelleri sessizce çam duvardan süzülüp bu muazzam Japon ağacının dallarını kibarca okşarken iki üç yaprak yavaşça çam yaprağı yığınının üstüne düştü. Haşmetleri birdenbire uyanıp yusyuvarlak gözlerini açıverdi. Bugün bile aklımdan çıkmıyor. İnsanların o çok değer verdiği samankapandan bile çok daha göz alıcı bir güzellikti bunlar. Tek bir kılını bile kıpırdatmadı. Gözlerinin ta içinden çıkan delici ışıkları, benim o minicik alnıma odaklayıp "Sen de kim oluyosun?" diye buyurdu. Haşmetlerinin kullandığı kelimeyi biraz alt sınıf buldum ama sesinin derinliklerinde kocaman bir köpeği bile ürkütecek bir kuvvet olduğunu sezdiğimden şaşkınlık içinde tüm öfkemi içime attım. Fakat selam vermezsem tehlikeli olabilir diye düşündüğümden "Ben bir kediyim. Adım henüz yok," dedim. Bunu derken soğukkanlılığımı mümkün olduğunca muhafaza etmeye gayret gösterdim. Halbuki

kalbim o anda hiç olmadığı kadar şiddetli bir şekilde atıyordu. Beni büsbütün aşağılayan bir tavırla, "Kedi mi? O kadarını görüyoz. Nerde takılıyon bakalım?" Bu akıl almaz derecede bir küçümsemeydi. "Ben buradaki öğretmenin evinde kalıyorum." "Ben de öyle düşünmüştüm. Bu kadar zayıf olduğuna göre…" Hâlâ o haşmetli kibriyle konuşuyordu. Sadece seçtiği kelimelerle yargılayacak olsam, bunun saygın bir çevreden geldiğini söyleyemem.

Gelgelelim iri gövdesi ve ağır hareketlerine bakınca iyice beslendiği belli oluyor. Ben de ona "Peki sen de kimsin böyle?" diye sormakten geri duramadım. Gerine gerine "Bana Kara Çekçek derler," derken gözlerinden kibir fışkırıyordu. Kara Çekçek bu civarda yabaniliğiyle bilinen meşhur bir kediydi. Diger yandan egitimsiz bir kedi olduğundan kimse onunla muhatap olmak istemezdi. Onu makul bir mesafede tutmak bizler icin ortak bir prensip haline gelmişti. Adını duyunca kuyruğumda hafif bir ürperme olmadı değil ama aynı anda mağrur bir edaya da kapıldım. Öncelikle bu kedinin ne kadar cahil olduğunu kendi gözlerimle görmek için ufak bir soru sordum.

"Acaba hangisi daha üstündür? Senin fayton çeken efendin mi yoksa bir öğretmen mi?"

"Bu da soru mu, tabii ki çekçek. Evindeki efendine hele bir dön de bak. Bir deri bir kemik kalmış."

"Sen de bir faytoncuya göre bayağı güçlü görünüyorsun. Efendinin yemeklerinden yiyebiliyor musun bari?"

"O da ne demek. Ben nereye gidersem gideyim kimse benim yediklerime karışamaz. Sen de bu çay bahcesinden falan kurtul da benimle takıl. Bir aya kalmaz öyle bir şişmanlarsın ki kimse seni tanıyamaz."

"Diyelim ki seninle geldim. Ama benim ögretmen efendimin yaşadığı bu ev senin faytoncuna göre cok daha geniş olsa gerek."

"Bak sen şu ukalaya. Evin ne kadar büyük olursa olsun, karnın boş olduğu sürece bir işe yaramaz."

Bir hayli huysuzlanmış bir halde kulaklarını hızlıca seğirtmeye başlayıp ayağa kalktı. İste Kara Çekçek ile ilk kez böyle tanıştım.

O günden sonra Kara Çekçek'le birkaç kez daha karşılaştım. Her karşılaşmamızda tıpkı bir faytoncunun kedisinden bekleneceği gibi kibirli bir tavırla konuşuyordu. Geçen gün kulağıma gelen müessif olay ise aslında Kara Çekçek'ten duyduğum bir hikâyeydi.

Ara ara Kara Çekçek ile çay bahçesinde sakince uzanıp dinlenirken havadan sudan konuştuğumuz oluyordu. Her zamanki o kibirli konuşmasını da yeniymiş gibi tekrar anlattıktan sonra bana dönüp şu soruyu sordu: "Şimdiye kadar kaç fare yakaladın bakalım evlat?" Ondan çok daha bilgili olabilirim ama konu bilek gücü ve cesarete gelince hiçbir şekilde bu kedinin eline su dökemeyeceğimi bildiğimden bu soruyu karşılarkenki yüz ifadem hakikaten berbattı. Binaenaleyh hakikat gün gibi karşımdayken bundan kaçmak olmazdı. Ben de "Aslına bakarsan yakalayayım diyordum ama bir türlü fırsat olmadı," diye yanıtladım. Kara da bıyıklarını birden bükerek kocaman bir kahkaha patlattı. Zaten Kara, kafasında birkaç tahta eksik olduğu için biraz suyuna gidip kibirli tavırlarından etkilenmiş gibi yaptığım takdirde iyi geçinilebilen bir kediydi. Onu tanımaya başlar başlamaz onu nasıl idare edeceğimi de kavramıştım. Özellikle şu anki konumda kendimi savunmaya çalışarak daha fazla küçük düşmeye hiç niyetim yoktu. Ben de onun başarı öykülerini dinlemenin bu durumdan sıyrılmak için en iyi yol olacağının farkına vardım. Böylece onu konuşturmak için şöyle söze başladım. "Sen bunca yıllık tecrübeyle bayağı fare yakalamış olmalısın." Hemen oltaya geldi.

"Çok sayılmaz, otuz kırk tane falan yakaladım herhalde," oldu mağrur cevabı. Sonra da devam etti, "Tek başıma yüz-iki yüz tane de yakalarım da işte sansarlar biraz sıkıntı. Bir keresinde bir sansarla iğrenc bir an yaşadım."

"Hadi ya, gerçekten mi?" diye karşılık verdim ben de. Kara, kocaman gözlerini sonuna kadar açtı.

"Geçen sene bahar temizliği zamanıydı. Efendim evde çimento torbasıyla döşemelerin altını temizlerken senin boylarında kocaman bir samsar fırlayıverdi."

"Hmm," derken şaşırmış gibi gösteriyordum kendimi.

"Sonra kendime dedim ki sansar dediğin de nedir? Normal fareden birazcık daha büyük o kadar. O küçük et torbasını kovaladım ve nihayet köşeye sıkıştırdım."

"İyi yapmışsın" diyerek alkışlıyorum.

"Derken birdenbire son çare olarak kuyruğunu dikip bir osurdu ki içim çürüyor sandım. O kadar iğrenç bir kokuydu ki o günden sonra ne zaman sansar görsem midem bulanıyor." Bunları anlatırken on ayaklarından birini havaya kaldırıp burnunun ucuna yavaşça

iki üc kez dokunuyordu, sanki geçen yıl başına gelen bu olaydan az önce olmuş gibi rahatsız olmuştu. Ben de ona biraz acımadım değil doğrusu. Moralini biraz toparlamak için "Ama bir fare icin seninle karşılaşmak yolun sonu demektir. Fare yakalamakta o kadar meşhur olmuşsun ki sadece fare yiyen bir kediye göre bayağı iri yarı ve şişmansın." Kara`nın moralini yerine getirmek icin söylediğim bu sözler tuhaf bir şekilde aksi yönde tesir etti. Başını eğip uzaklara bakarak derin bir iç geçirdi.

"Biraz düşününce aslında sıkıcı. Ne kadar çalışıp kazansam bile… Şu dünyada insanlar kadar aç gözlü yaratık yoktur. Birinin yakaladığı fareyi hemen alıp en yakın polis karakoluna götürüyorlar. Polisler de yakalayanın kim olduğunu bilmediği için herkese beşer kuruş para verip yolluyor. Evdeki efendim bile benim yakaladığım farelerle bir sürü mangırı cebe indirdiği halde bana bir kez olsun adamakıllı bir yemek vermiş değil. İşin aslı tüm insanların içten içe hırsız olduğu gerçeği." Eğitimsiz dedigim Kara bile bu savında haksız sayılmazdı. Sinirli bir edayla sırtındaki tüyleri dikeltmişti. Ben de yavaş yavaş kötü hissetmeye başladığım için gelişiguzel bir bahane uydurup evden içeri girdim. O andan itibaren asla fare yakalamamaya yemin etmiştim. Ayrıca Kara`nın yoldaşı olup yemek için avlanma fikrini de reddetmiştim. Yemek yemektense uyumak cok daha keyifliydi. Öğretmenin evinde kaldıkça karakterim de etkilenmeye başlıyor sanırım. Kendime dikkat etmezsem midem de onun gibi zayıf düşebilir.

Ögretmen demişken, efendim sulu boya mevzuundaki maharetsizliğini fark etmiş olmalı ki günlüğünün 1 Aralık tarihli sayfasında şöyle bir şeyler yazmış:

Bugünkü buluşmada adını vermek istemediğim bir kişiyle tanıştım. Bir hayli sehafat içinde yaşamış bir insandı ve hayatı görmüş geçirmiş birine benziyordu. Kadınlar da bu tarz erkekleri sevdiğinden böyle bir hayatı kendisi seçti demek yerine böyle bir hayat onu seçti demek daha doğru olur. Karısının eski bir geyşa olduğunu duydum. Kıskanılacak şey doğrusu. Zaten konfor ve rahat içinde bir hayat sürmenin kötü bir şey olduğunu söyleyen insanların büyük bir kısmı böyle bir hayat için gereken özelliklere sahip bile değil. Dahası, sefahat içinde yaşadığını iddia edenlerin çoğu bile bunu hak ediyor değil. Bunu, başka bir seçenekleri olmadığı için yapıyorlar. Tıpkı benim sulu boya çalışmalarım gibi, ikimiz de asla başarıya ulaşamayacağız. Amma vela-

kin bu dünyanın adamı diyebileceğim tek kişi yine benim. Restorana gidip sake içerek veya randevu evlerinde takılarak bu dünyanın adamı olunuyorsa eğer, ben de gayet sulu boya dünyasının adamı olabilirim. Nasıl ki benim için hiç resim çizmemek en iyisi ise dağdaki yaban domuzunun, kendini bu dünyanın adamı sayan o alık salık insanlardan çok daha akıllı olması da aynıdır.

Zengin insanlar hakkındaki teorisini kabul etmekte zorlanıyorum. Üstelik adamın karısının eski bir geyşa olmasını kıskanmak da öğretmene yakışan bir tavır değil, ama sulu boya hakkındaki özeleştirisini yerinde buldum. Kendi kişiliği hakkında genelde yanılmıyor olsa da gururunu da kolay kolay kaldırıp atabilen birisi değil. Bundan iki gün sonra 4 Aralık tarihli sayfasında şunları yazmış:

Dün gece rüyamda resim çizmeyi beceremediğimi idrak edip fırçayı elimden bıraktığımı gördüm. Sonra başka birisi gelip benim yarım kalan resmimi şahane bir esere çevirerek duvara asmış. Resmimin güzel bir esere dönüştüğünü görünce birdenbire ben de ustalaştım. Fevkalade mesut olmuştum. Bundan sonra artık ben de usta bir ressam olarak hayatımı idame ettireceğim diye düşünürken uyandığım o an, şafak sönüp günün ağarmasıyla birlikte aslında hâlâ ressamlıkta o kadar usta olmadığım gerçeği de gün yüzüne çıktı.

Efendim, rüyalarında bile yaptığı çirkin çizimler hakkında esefleniyordu. İster sulu boya olsun ister herhangi bir husus, bu dünyanın adamı hiçbir şey için eseflenmez.

Bu rüyanın ertesi günü yine o altın çerçeveli gözlük takan güzel sanatlar öğrencisi, efendimi ziyarete geldi. Sandalyeye oturur oturmaz "Resim nasıl gidiyor bakalım?" diye sordu. Efendim de "Senin tavsiyene uyup doğayı resmetmeye başladım, hakikaten de daha önce hiç farkına varmadığım nesnelerin şekli, renklerin detayları vesaire arasındaki farkları anlamaya başladım. Batı'da bu tekniğin eskiden beri vurgulanagelmesinden mütevellit kulağa hâlâ, adeta dün geliştirilmiş bir yöntem gibi geliyor. Andrea del Sarto işinin ehli bir ustaymış." Bunları söylerken günlüğünde del Sarto hakkında hiçbir şey yazmamış gibi ona hayranlığını dile getiriyordu. Sanatçı öğrenci temiz bir kahkaha patlattı. Kafasını kaşıyarak "Aslında var ya, onlar tam bir safsata," dedi. "Neyler?" derken efendim hâlâ kendisiyle dalga geçildiğinin farkında değildi. "Neyler mi? İşte Del Sarto hakkındaki senin hayranlık duyduğun tüm o hikâyeler. Hepsini kafamdan uydurdum. Ciddiye alacağını hiç düşünmemiştim." Bunları söylerken kahkahadan yerlere yatıyordu. Ben tüm bu

sohbete verandadaki yerimden kulak misafiri olurken aynı anda günlüğün bugünkü sayfasında ne çeşit şeyler yazılacağını tahmin etmeye çalışıyordum. Bu sanatçı öğrenci, tüm eğlencesi başka insanları tamamen uydurma olan safsatalarla kandırmak olan bir tür insandı. Uydurduğu del Sarto vakasının efendimde ne çeşit bir etki yarattığını hiç umursamaksızın şöyle devam etti: "Ara sıra böyle işkembeden salladığım hikâyeleri insanlar ciddiye alınca göze hoş gelen fevkalade bir eğlence malzemesi çıkıyor. Geçen gün lisans öğrencilerinden birine Gibbon'un şaheseri olan *"Fransız İhtilali Tarihi"* adlı eserini Fransızca yazmaması için Nicholas Nickleby'nin kendisini ikna ettiğini ve hatta eseri İngilizce bastırdığını söyledim. İşte bu öğrenci tam bir balık hafızalıydı, bu hikâyeyi, Japon Edebiyat Cemiyeti'nde, aynen benim anlattığım şekilde, olanca ciddiyetiyle defalarca anlatması inanılmaz eğlenceli bir manzaraydı. O cemiyette neredeyse yüzden fazla kişi vardı ve hepsi can kulağıyla öğrencinin konuşmasını dinliyordu. Komik bir hikâyem daha var. Yine geçenlerde edebiyatçılarla birlikte oturup sohbet ederken içlerinden birinin Ainsworth'ün Haçlılar hakkındaki tarihi romanı olan *Theofano*'dan bahsettiğini duydum. Bunun üzerine o romanın tarih romanları arasında zirvede olduğunu, ana kahraman olan kadının öldüğü kısmın aslında hayaletlere yapılan saldırıyı simgelediğini söylediğimde, karşımda oturan ve asla 'bilmiyorum' dediğini duymadığım edebiyat ustası adamın da 'Aynen aynen, orası gerçekten edebi bir ustalık gerektiren kısım,' dediğini duydum. Bunun üzerine bu adamın da tıpkı benim gibi aslında kitabı hiç okumadığını fark ettim."

Gözleri fal taşı gibi açılmış duran efendim de "Peki öyleyse, ya karşındaki adam kitabı okumuş olsaydı?" diye sordu. Görünüşe göre efendim aldatılmış olmanın verdiği güvensizlikten çok yalan söylerken yakalanma ihtimalinden endişeleniyor gibiydi. Bu soru üzerine sanatçı öğrenci bir süre bakakaldı.

"Başka bir kitapla falan karıştırdım derim herhalde," derken yine gevrek gevrek gülüyordu. Bu güzel sanatlar öğrencisi altın çerçeveli gözlük takıyordu ama kişiliği faytoncunun kedisi olan Kara Çekçek'e benzemiyor değildi. Efendim sessizce öylece durup öfkeyle solurken bende o cüret yok dercesine bir surat ifadesi takınıyordu. Sanatçı öğrenci, resim çizsen bile boşuna dercesine bakarak "Şaka bir yana resim çizmek gerçekten de zorlu bir iş. Leonardo da Vinci

bir keresinde öğrencilerinden birine katedral duvarındaki bir lekeyi çizmesini istemiş. Hakikaten de tuvalete falan girip yağmur lekesini öylece izleyerek bile doğayı resmedebilirsin. Sen de etrafına dikkat edip çevrene bir göz attığında eminim ki güzel bir şeyler çizebilrsin.

"Yine dalga mı geçiyorsun yoksa?"

"Hayır, bu sefer doğruyu söylüyorum. Lavabo duvarındaki yağmur lekesi fikri gerçekten de dahiyane bir fikir diye düşünüyorum. Tam da da Vinci'den çıkacak bir fikir."

"Dahiyane olmasına diyecek yok," derken efendim yine yelkenleri suya indirmeye başlamıştı. "Ama lavaboda resim çizdiğini sanmıyorum."

Kara Çekçek son zamanlarda iyice çöktü. Parıldayan tüyleri zayıflamış, giderek solmuştu. Kehribardan bile daha göz alıcı iken gözleri, şimdi sümükten görünmüyordu bile. Dikkatimi en çok çeken ise gözlerindeki feri ve canlılığı kaybetmiş olmasıydı. Onu çay bahçesinde son kez gördüğüm zaman hatırını sordum. Verdiği yanıt içler acısıydı: "Sansarların osuruğundan ve balıkçının değneğiyle dürtülmekten bıktım.

Japon Kızılçamı arasında iki üç kat halinde dizilmiş kızıla boyalı sonbahar yaprakları maziden kalan bir rüya gibi usulca dökülüyordu. Bahçenin süs bitkisi olan kırmızı ve beyaz kamelyalar taç yapraklarını salmıştı. Kâh kırmızı kâh beyaz derken hepsi yalıncak kalıverdi. Güneye bakan verandada kış güneşi dünden daha erken batıyordu. Soğuk yellerin estiği günler nadiren geçiyordu. Benim esnemelerim de öğle uykusu vaktinin geldiğini anlatıyor olmalıydı.

Efendim her gün okula gidiyor. Döndüğünde de kendini hemen çalışma odasına kapatıyor. İnsanlar geldiğinde öğretmenlikten bıktığını söylüyor. Çizimleri de gün geçtikçe azalıyor. Bir faydası olmadığını anlamış olacak ki Taka-diaste ilacını almayı da bıraktı. Çocuklarsa tüm afacanlıklarıyla artık ana okuluna başladı. Döndüklerinde şarkılar söyleyip top oynuyor, bazen de kuyruğumu çekiştiriyorlardı.

Bana gelince, adamakıllı beslenmediğim için şişmanlamış değilim. Gün be gün zinde kalabilmek için kendime dikkat ediyorum ve henüz çökmüş de değilim. Fare yakalamışlığım yok. O kadından hâlâ nefret ediyorum. Adım hâlâ yok. Bu durumdan şikayetçi de sayılmam zira isimsiz bir kedi olarak bu öğretmenin evinde kalmayı kabullendim artık.